

PAVILJON NA SEVERNEM RTIČU

V deželi polnočnega solnca.

Potopisni spomini. — Napisal dr. Ivan Knific.

(Dalje.)

XXVII.

Ob Špicbergih.

Pluli smo proti Špicbergom, svojemu končnemu cilju.

Špicbergi so najimenitnejše otočje v Severnem Ledenem morju. To ni en sam otok, ampak cela družina otokov: pet velikih in mnogo malih. Največji ter najvažnejši je „Zahodni špicberški otok“ (Westspitzbergen), ki je izredno dolg in ki zavzema več zemlje, kot vsi drugi skupaj. Vse otočje meri nekako 70.000 km², je torej sedemkrat večje nego Kranjska. Razprostira se od 76° 30' do 80° 30' severne širine. Južni konec Špicbergov je od Hammerfesta oddaljen 750 km; od Nordkapa do prvega zaliva na Špicbergih smo se vozili 34 ur, četudi Blücher vozi dokaj hitro.

Včasih so te otoke prištevali k Ameriki, ker so namreč bliže Grenlandiji kot Skandinaviji, ter so jih tudi nazivali „Vzhodna Grenlandija“. Pred 50 leti pa so preiskavali Ledeno morje med Evropo in tem otočjem; doznali so, da se nahaja med obema 300—400 m pod morsko gladino nekaj gorski hrbet, ki ju veže med seboj. Vsled tega današnji zemljepisci Špicberge prištevajo k Evropi.

Odkrili so Špicberge Nizozemci pred 300 leti. Že v tistih časih so se učenjaki, pa tudi državniki, zanimali za vprašanje, kako bi mimo severne Evrope in Azije skoz Ledeno morje dospeli v Vzhodno Azijo, problem, ki ga je razvozlati šele baron Nordenskjöld, ko se je leta 1878. in 1879. s parnikom Vega vozil nad Sibirijo in se pripeljal na Japonsko. Da bi našel ta prehod, je nizozemski pomorščak Barents preiskaval Severno Ledeno morje ter je pri tej priliki odkril Medvedji otok in Špicberge l. 1596. Enajst let kasneje so hoteli Angleži preko severnega tečaja pluti na Kitajsko ter so vnovič odkrili Špicberge. Kot praktičen narod so spoznali, kako važni so ti otoki za ribištvo; začeli so tod ribariti ter so naložili velikansko število kitov, morskih psov in rib. Nizozemci so jim bili nevoščljivi; prijadrali so v polarne kraje in trdili, da so Špicbergi njihova last, ker jih je odkril holandski rojak Barents. Kmalu nato so se oglasili še Danci, češ da je vsa Grenlandija danska, torej tudi Špicbergi, ki so samo del Grenlandije. Ko so se v te prepire vmešali še Francozi, Nemci, Norvežani, Švedi in Rusi, so se države končno sporazumele tako, da so si zalive razdelile; najboljši delež so si priborili seveda Angleži. Otočje samo ne pripada nobeni